

עירובין לח. (המשנה) עד לט. (המשנה)

ביאורי מושגים
 כוונתו ניכרת מתוך מעשיו - הגמרא מעלה קריטריון ולפיו יש הבדל בין כוונה שהאנשים משערים בעצמם מתוך המעשה (למשל - הליכה לשמור על השדה) לבין כוונה שלא ניתן ללמוד מתוך המעשה (למשל הליכה לשבות במקום מסוים)
 ההבדל איננו רק בשאלה מה האנשים יגידו אלא הוא נעוץ גם בנקודה עקרונית יותר - כשיש כוונה הניכרת מתוך המעשה - היא נחשבת כאילו נאמרה. לעומת זאת כוונה שאינה ניכרת נחשבת רק כדברים שבלב.

המשנה

י"ט הסמוך לשבת:
ר' אליעזר: אפשר לשים שני עירובים שונים לשני הימים.
חכמים: צריך עירוב אחד לשני הימים.
הערה לשיטת חכמים: חייב לערב פעמיים - בערב היום הראשון ובערב היום השני. אם לא עירב ביום השני מחדש, אסור.

כולם מסכימים: בקדושה אחת - צריך עירוב אחד. בשתי קדושות - אפשר עירוב שונה.
טעמו של ר"א:
 מדובר בשתי קדושות שונות ולכן ניתן לערב עירוב שונה.
טעמם של חכמים:
ספק האם מדובר בקדושה אחת (ואז צריך עירוב אחד) או בשתי קדושות (ואז צריך שני עירובים).

לכן לפי חכמים לא ניתן לשים עירוב שונה (שמה זוהי קדושה אחת) אבל חייב לשים את העירוב מחדש בערב השני (שמה אלו שתי קדושות).

לשיטת ר' יהודה אם לא עירב בערב השני הוא צריך להחמיר כחמר גמל (ההליכה מותרת רק במקום שנמצא גם בתחום העירוב של היום הראשון וגם בתחום של ביתו).

4 זקנים (רשב"ג, ר' ישמעאל בן ריב"ב, ר' אלעזר בן רשב"י, ור' יוסי בר"ט):
 סברו כר' אליעזר שאלו שתי קדושות.
ר' יהודה (וכנראה גם רבי):
 סבר כחכמים שזהו ספק.
רשב"ג ור"י בריב"ב לפי גירסא מוטעת בברייתא:
 זוהי קדושה אחת.

תירוצ רבה:
 יש דין מיוחד הדורש שהאוכל של שבת יוכן ביום חול - 'זהיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו'.
 אוכל שלא הוכן ביום חול (אלא ביו"ט), אסור לאכלו בשבת.

קושיית רב חסדא:
 אם יו"ט ושבת אלו שתי קדושות מדוע ביצה שנולדה ביו"ט אסורה בשבת?!

רב א': ביצה שנולדה בשבת אסורה ביו"ט שלאחריו וכן להיפך.
רב ב': הלכה כזקנים שסברו שיו"ט ושבת אלו שתי קדושות.

קושיית אב"י: איך העירוב עצמו קונה ביו"ט בשביל שבת? תשובת רבה: העירוב נקנה בתחילת יום שבת ולא בסוף יו"ט.
קושיית הגמרא: איך האדם יכול ללכת ביו"ט כדי לשים את העירוב? תשובת רבה: האדם הולך בלי להגיד כלום. הליכה כזאת אינה מוגדרת הכנה.
 כשמעשיו מוכיחים את כוונתו (למשל אדם שהולך לשדה) - זו הכנה. כאן כיוון שמעשיו לא מוכיחים את כוונתו - אין זו הכנה.

אמנם התנאים נחלקו האם אדם ישן קונה שביתה.
 אבל כאן כשהאדם ער ויכול לדבר - כולם מודים שהוא קונה שביתה גם ללא מילים.

עירובין לט. (המשנה) עד מ: (הנקודתיים, 5 ברחבות)

ביאורי מושגים

גוי שעשה עבירה בשבת / יו"ט:
פעולה האסורה מהתורה - אסורה לכל היהודים עד בכדי שיעשו במוצ"ש.
פעולה האסורה רק מדרבנן (איסור תחומין) - ליהודי שבשבילו הובא החפץ - אסור עד בכדי שיעשו במוצ"ש.
לשאר היהודים - מותר מיד.

מהו בכדי שיעשו: רש"י: הזמן שלוקח לתלוש פרי.
ר"נ: הזמן שלוקח לגוי ללכת למקום שתלש, לתלוש את פרי ולהביאו ליהודי.

משנה

שני ימים של ראש השנה:

- ר' יהודה: נחשבים שתי קדושות - לכן ניתן לערב בכל יום לכיוון אחר, לכן ניתן להפריש תרומה ולהתנות שההפרשה תתפוס ביום שהוא חול, לכן ביצה שנולדה ביום הראשון מותרת ביום השני.
- חכמים: נחשבים קדושה אחת - לכן כל הדברים הללו אסורים.
- ר' דוסא בן הרכינס: שני הימים קדושים מספק - לכן בתפילה יש להתנות שהיא תוסב על היום הנכון.
- חכמים: שני הימים קדושים בתורת ודאי - לכן לא צריך להתנות.

רב ששת ורב נחמן ורב חסדא (לפי גירסתו רב אשי) נחלקו לגבי מעמדם של החכמים המתארחים אצל ריש גלותא:

רב ששת: כשמביאים לריש גלותא מתכוונים גם לאורחי ריש גלותא - לכן אסור לאורחים להנות ממנה ביו"ט.

ר"נ ור"ח: כשמביאים לריש גלותא מתכוונים רק לריש גלותא - לכן מותר לאורחים להנות ממנה ביו"ט.

גוי שהביא ביו"ט של גלויות חפץ מחוץ לתחום:
היהודי שבשבילו נעשתה הפעולה:
רבינא: אסורה עד מוצ"ש.
רבא ורבא ב"ח: אסורה בכדי שתעשה במוצ"ש.

יהודי אחר:
 מותר מיד.

בתחילה התיך רבא לאכול לפתות שהובאו בשביל גויים.
 אולם אחרי שהגויים ראו זאת והחלו להביא במיוחד בשביל ישראל - אסר זאת רבא.

הגמרא מסיקה שגם חכמים שבמשנה החלוקים על ר"ד חולקים רק לגבי הצורך להתנות. לגבי עצם הזכרת ר"ח מודים חכמים לר"ד שצריך.

הזכרת ר"ח בר"ה:

דעות התנאים:

ר' דוסא בן הרקינס (שבמשנתנו): מזכירים ר"ח במפורש.

דיוק מב"ש וב"ה: אין מזכירים ר"ח.

כיצד דייקו את שיטת ב"ש וב"ה:

1. ב"ש דורשים במוסף ברכה מיוחדת לכל אירוע.
2. במוסף של ר"ה לא דרשו ב"ש ברכה מיוחדת לר"ח.

מסקנה: לפי ב"ש לא מזכירים ר"ח בר"ה (ולא מצאנו שב"ה חלקו בכך על ב"ש).

פסק ההלכה של ר"ח ורבה: 'יום הזכרון' כולל גם ר"ה וגם ר"ח.

עירובין מ: (הנקודתיים 5 ברחבות) עד מא: (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

ברכת שהחיינו - הראשונים נחלקו על מה נתקנה ברכת שהחיינו: הדעה המקובלת היא שהיא נתקנה על אירוע משמח וכן על אירוע שמגיע אחת לשנה. הרשב"א חולק וטוען שיש לברך שהחיינו רק על אירוע שמגיע אחת לשנה לכן מברכים שהחיינו בחגים ולכן מברכים שהחיינו על פרי (לשיטתו שהחיינו על פרי לא נובע מהשמחה שיש לנו מהפרי אלא מכך שזהו ציון של תאריך שמגיע אחת לשנה) לשיטת הרשב"א אין לברך שהחיינו על כלים או בגדים חדשים.
שיטה זו קשה ממשנה מפורשת הקובעת שיש לברך שהחיינו על בגדים וכלים חדשים ולהלכה אכן נפסק שמברכים על כלים ובגדים חדשים שהחיינו.
עיתוי הברכה על פירות חדשים - רש"י והרמב"ם כתבו שיש לברך כשרואה את הפירות (משתלב היטב עם ההסבר שמברכים על העיתוי ולא על השמחה) להלכה נפסק שמברכים כשאוכלים וכך העולם גם נוהג.

אפשרויות אלו תלויות בהבנת שיטת ר' יהושע בברייתא:

'תן חלק לשבעה וגם לשמונה'
ר' יהושע: 'לשבעה' - אלו 7 ימי פסח, 'שמונה' - אלו 8 ימי סוכות,
'וגם' - אלו שבועות, ר"ה ויוה"כ.

לאיזו ברכה מתייחס ר' יהושע:

אפשרות א': לברכת קדושת היום - ואז שהחיינו בר"ה ויוה"כ היא רשות.

אפשרות ב': לברכת שהחיינו - ואז שהחיינו בר"ה ויוה"כ היא חובה.

ברכת שהחיינו בר"ה ויוה"כ

אפשרות א': רשות (כמו שניתן לברך על פרי המתחדש משנה לשנה).

אפשרות ב: חובה.

פסק הלכה: חובה לברך שהחיינו בראש השנה וביום כיפור.

אין שום אפשרות לברך שהחיינו על כוס יין ביום כיפור:
לא ניתן לברך לפני כניסת החג - כשמברך מכניס את החג ואז כבר אסור לו לשתות.
לא ניתן לברך על היין בלי לשתותו - אסור לברך בלי לשתות.
לא ניתן לברך ולתת לקטן לשתות - אסור לתת לקטן דבר שאסור לגדול.

כיוון שחובה לברך ביוה"כ - חייבים להניח ש:
אין חובה לברך שהחיינו דווקא על כוס יין. וניתן לברכה גם בשוק (כדברי רב נחמן).

מסקנת הגמרא לגבי הספק של תלמידי ר"ה:

שאלה זו שנויה במחלוקת תנאים:

ר"ע ורבנן גמליאל: אסור להיכנס לשבת בצום (לכן חייבים לשבור את הצום לפני שבת).
ר' יוסי ור' יהושע: מותר להיכנס לשבת בצום (לכן אסור לשבור את הצום לפני שבת).

פסק הלכה: בדורו של ר"ג - פסקו כר"ג שחייבים לשבור את הצום לפני שבת. בדורו של ר' יוסי - פסקו כר' יוסי שאסור לשבור את הצום לפני השבת.

אדם שצם ביום שישי

תלמידי ר"ה הסתפקו: האם מותר לו להמשיך לצום ברצף עד צאת הכוכבים (וכך להיכנס לשבת כשהוא בצום).

גם בתקופת ר"ג כשפסקו שאין ליכנס לשבת בצום הסכימו שליר"ט דרבנן מותר להיכנס בצום. (יר"ט דרבנן קל משבת שהרי מותר להתענות בו שעות (חלק ממנו) בעוד שבשבת אסורה אפילו תענית שעות).

אין כאן בעיה של צום בשבת. האדם הרי אכל כל היום וכעת על אפ שאינו אוכל הוא שבע.

אדם שצם ביום ראשון

מתחיל את הצום לפני צאת השבת.